

Pozvání ke svatosti podle sv. Terezie z Lisieux

Známe povzbudivá slova papeže Františka o svatosti, která je také naším povoláním: „Svatost je nejkrásnější tvář církve. Rád bych připomněl povolání ke svatosti dané Pánem každému z nás, také tobě: Buďte svatí, neboť já jsem svatý. (Lv 11,44; 1Petr 1,16) Není ale třeba klesat na mysl při pohledu na vzory svatosti, které se jeví nedostižné. Existují svědectví, která jsou užitečná, povzbuzují nás a motivují, ale nikoli proto, abychom je kopírovali, což by nás dokonce mohlo vzdalovat od té jediné a specifické cesty, kterou Pán vyhradil nám. Záleží na tom, aby každý věřící rozpoznal svoji vlastní cestu a dal vzejít tomu nejlepšímu ze sebe, co do něho zcela osobně vložil Bůh (srv. 1Kor 12,7).“ (*Gaudete et exsultate*, 9–11)

Na cestě hledání své vlastní a osobité podoby uskutečnění svatosti je vždy dobré nechat se inspirovat – to znamená duchovním smyslem svého srdce se nadechnout vůně světce a vycítit, co od něj se tolik **dotýká mého srdce**, že po tom chci toužit a to si vyprošovat – i kdyby to nebylo v mých silách.

Oblíbenou světicí, vzorem a pomocnicí papeže Františka je Terezie z Lisieux. Sám prozrazuje, proč: „Je to jedna ze světic, která k nám promlouvá o **Boží milosti**. O tom, jak o nás Bůh pečuje, bere nás za ruku a umožňuje nám hbitě stoupat na horu života, pokud se mu zcela svěříme a necháme se jím nést. Terezička ve svém životě pochopila, že láska – Ježíšova usmiřující láska – hýbe jeho církví. Tomu mne svatá Terezie z Lisieux učí. Líbí se mi také její slova namířená proti duchu zvědavosti a pomlouvání. Zcela prostě se dávala podpírat a nést Pánovou rukou, a proto ji často prosím, aby do svých rukou vzala problém, který přede mnou stojí, záležitost, o které nevím, jak skončí, cestu, kterou mám podstoupit. Prosím ji, pokud se rozhodne té věci ujmout, aby mi na znamení poslala růži. Mnohokrát se mi stává, že pak růži dostanu...“

Pokusme se Terezii objevit! Dobře známe poučení z evangelia nebo od nejrůznějších svatých, že „láska se projevuje skutky“ a že „láska je oboustranné sdílení“, a zároveň ale dobře víme, že láska se nedá vynutit. **Jak skutečně a autenticky milovat?** To je otázka, která je pro křesťanský život vlastně neklíčovější. Můžeme si připomenout známý verš, který se často čítává na svatbách: „Kdybych mluvil jazyky lidskými i andělskými, ale neměl lásku, jsem jako znějící kov a cimbál zvučící. A kdybych rozdal všechno, co mám, a pro druhého do ohně skočil, ale neměl lásku, nic mi to neprospěje.“ (1Kor 13,1–3)

Terezie nás učí, že láska se na jednu stranu projevuje skutky, které spíše než ve vnějších projevech spočívají v **úkonech srdce a drobných denních rozhodnutích**,

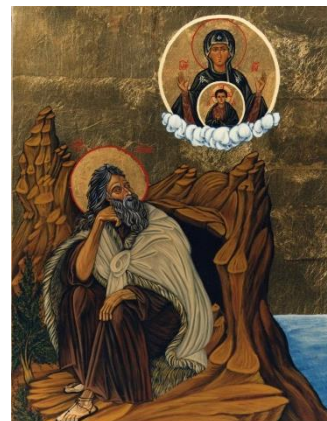
a na druhou stranu skutečná láska je **výsledkem milosti** – když udělám krůček snahy, Ježíš se nikdy nenechá zahanbit naší velkomyslností a snahou (i kdyby jen maličkou). Naše srdce promění ve **skutečnou lásku** – a naše životní touha bude naplněna. Inspirujme se u Terezie: „Ježíš na poslední večeři dal své **nové přikázání** a svým apoštolům poručil, aby se navzájem **milovali tak, jak on je miloval**. Sama sebe jsem se tázala, *jak* Ježíš své učedníky miloval. Viděla jsem, že to nebylo pro jejich přirozené vlastnosti, vždyť byli nevědomí a plní pozemských myšlenek. A přece je nazývá svými přáteli, svými bratry. Chce je mít u sebe v království svého Otce, a aby jim Nebeské království otevřel, chce zemřít na kříži a říká, že není větší lásky než dát život za ty, které milujeme. Poznala jsem, že své bližní nemilují tak jako Ježíš. Nyní cítím, že pravá láska snáší chyby bližního, nepozastavuje se nad jeho slabostmi, a na druhou stranu se snaží ocenit i jeho nejnepatrnější ctnosti. Jedna svatá řeholnice našeho kláštera mi byla dříve ve všem nesympatická. Jistě v tom měl prsty zlý nepřítel a ukazoval mi v jejím počínání jen vady. Nechtěla jsem se však poddávat přirozené nechuti, kterou jsem pociťovala. Řekla jsem si, že pravá láska nezáleží jen v pocitech, nýbrž jeví se též skutky. Proto jsem se snažila, abych oné sestře činila vše jako osobě mně nejmilejší. Kdykoli jsem ji potkala, modlila jsem se za ni a obětovala jsem Pánu Bohu její ctnosti a zásluhy. Cítila jsem dobře, že to mého Ježíše velice těší. Vždyť není umělce, který by nebyl rád pro své výtvořky chválen. Božský Umělec je šťastný, když nezůstáváme při věcech vnějších, nýbrž pronikáme až do hlubin svatyně jeho tvorů, kde zřídil svůj příbytek, a obdivujeme se její kráse. Nespokojila jsem se však tím, že jsem se modlila za sestru, která mi byla příčinou takového boje, nýbrž snažila jsem se také, abych jí prokazovala různé služby. A když jsem byla pokoušena, abych jí nelaskavě odpověděla, nemeškala jsem, vlídně jsem se na ni usmála a dala jsem rozmluvě jiný směr. Někdy, když na mne ponoukání zlého nepřítele příliš doléhalo, dala jsem se na útěk jako vojín-zběh, mohlo-li se to stát, že by to spolusestra postřehla. – Jednou se mě s radostí zeptala: Milá sestro, neřekla byste mi, co vás ke mně tak přitahuje? Nepotkám vás ani jednou, abyste se na mne co nejpřívětivěji neusmála! **To, co mě k ní táhlo, byl Ježíš, skrytý v jejím srdci, Ježíš, jenž mění věci nejhořčejší v sladké.**“

Prvním krokem, který můžeme udělat pro to, abychom si vyprosili **skutečnou lásku**, je o ni poprosit: pomodleme se každý *Nověnu ke svaté Terezii z Lisieux!* Na obálce vidíme symbolické znázornění cesty jejího srdce: sama vypráví příhodu z dětství, kdy při pohledu na zapadající slunce nad mořem pochopila, jak duše může následovat cestu milosti, a jít tak zcela přímo k Bohu: představila si cestu milosti jako tuto slunečnou stezku, která se třpytila odlesky slunce na moři, a sebe jako loď, která pluje jedině po této světelné stezce – neuhýbá ani nalevo, ani napravo. A co si můžeme touto nověnou vyprositi? Modlíci se obdrží od Pána úplnou odevzdanost jeho Srdci, podobnou odevzdanosti Panny Marie! Vyprosí si úplnou odevzdanost v tom, co je těžké odevzdat.

S. Anna Lexmaulová

Modlitba Eliáše (z katecheze papeže Františka)

V postní době rozjímejme o postavě, která je „jednou z nejúchvatnějších postav celého Písma svatého: proroku Eliášovi. Překračuje hranice svojí doby a můžeme jej zaznamenat také v několika evangelních epizodách. Objevuje se po Ježíšově boku spolu s Mojžíšem ve chvíli Proměnění (srv. *Mt 17,3*) a poukazuje na něho sám Ježíš, aby dodal vážnosti svědectví Jana Křtitele (srv. *Mt 17, 10–13*). V Bibli se Eliáš objeví nečekaně, tajemně, přichází ze zapadlé vesničky (srv. *1Král 17,1*) a na konci, před očima učedníka Elizea, odchází ze scény na ohnivém voze, který jej unáší do nebe (srv. *2Král 2,11–12*). Je tedy mužem bez přesného původu a zejména bez konce, je vzatým do nebe; proto byl očekáván jeho návrat jakožto předchůdce Mesiášova příchodu.

Písmo nám prezentuje Eliáše jako **muže ryzí víry**. Samo jeho jméno, které by mohlo znamenat *Jahve je Bůh*, obsahuje tajemství jeho poslání. Tak tomu bude po celý život: bezúhonný muž, neschopný mrzkých kompromisů. Jeho symbolem je oheň, obraz očišťující Boží moci. On sám bude jako první podroben tvrdé zkoušce a zachová věrnost. Je příkladem pro všechny věřící lidi, kteří zakoušejí pokušení a utrpení, ale nikdy nepřijdou o ideál, pro který se narodili. Modlitba je mízou, která jeho život nepřetržitě sytí. Proto je jednou z osobností, jež jsou nejvíce drahé mnišské tradici, takže někteří jej vybrali za duchovního otce života zasvěceného Bohu. Eliáš je Boží muž, který se postavil na obranu prvenství Nejvyššího.

A přece je i on nucen vyrovnávat se s **vlastními slabostmi**. Těžko říci, které zkušenosti pro něho byly užitečnější: zda vítězství nad falešnými proroky na hoře Karmel (srv. *1Král 18,20–40*), anebo krušná chvíle, v níž konstatuje, že není lepší než jeho otcové (srv. *1Král 19,4*). V modlící se duši je pocit vlastní slabosti cennější než euforie, v níž se zdá, že život je vítězná jízda prodchnutá úspěchy. V modlitbě je tomu vždycky tak. Někdy vnímáme povznesení a nadšení, jindy žal a vyprahlost. Modlitba spočívá v tom, že se necháme přitahovat Bohem a snášíme také údery nezdarů a pokušení. Tato skutečnost se vyskytuje u mnoha jiných biblických povolání, také v Novém zákoně, pomysleme například na svatého Petra a svatého Pavla. I jejich život byl takový, obsahoval nadšené i krušné chvíle.

Eliáš je **mužem kontemplace a zároveň činu**, zajímá se o dění svojí doby, dovede se postavit králi a královně poté, co zabili Nábota, aby se zmocnili jeho vinice (srv. *1Král 21,1–24*). Potřebujeme věřící, horlivé křesťany, kteří před vládnoucími představiteli jednají odvážně, aby jako Eliáš řekli: „Toto není dovoleno! Toto je vražda.“ Potřebujeme Eliášova ducha. On nám ukazuje, že v životě toho, kdo se

modlí, nemůže existovat dichotomie: stojí před Pánem a jde vstříc bratřím, ke kterým jej Pán posílá. Modlit se neznamena zavřít se s Pánem a líčit si duši. Nikoli, to není modlitba, ale fikce. Modlit se znamená konfrontovat se s Bohem a nechat se poslat k službě bratřím. Prubířským kamenem modlitby je konkrétní láska k bližnímu. A naopak: věřící ve světě jednají až poté, co se ztišili a pomodlili, jinak je jejich činnost impulzivní, nerozlišená a bezcílná. Věřící, kteří se dopouštějí nespravedlností, se předtím nemodlili k Pánu, aby rozpoznali, co mají dělat.

Bible dává vytušit, že také Eliášova víra doznala pokroku: také on v modlitbě rostl a byl tříben. Boží tvář se mu cestou rozjasňovala, což dosáhlo svého vrcholu v onom ojedinelem prožitku, kdy se na jedné hoře Bůh Eliášovi zjevuje (srov. *1Král* 19,9–13). Zjevuje se nikoli v prudkém vichru, v zemětřesení či šlehajícím ohni, nýbrž v šumu jemného vánku (srv. *1Král* 19,12). Lépe tuto zkušenost překládá výraz sotva postřehnutelný zvuk ticha. Tímto skromným znamením se Bůh sdílí Eliášovi, který byl v té chvíli prorokem na útěku a postrádal pokoj. Bůh jde vstříc tomuto zmoženému člověku, který měl dojem, že na všech frontách selhal, a tímto laskavým vánkem vrací do jeho srdce klid a pokoj. Toto je Eliášův životní příběh, ale patrně je napsán pro nás všechny. Někdy večer můžeme mít dojem, že jsme zbyteční a osamocení. A tehdy přichází modlitba a klepe na bránu našeho srdce. Cíp Eliášova pláště můžeme chytit všichni, jako dostal polovinu jeho učedník Elizeus. I kdybychom v něčem pochybili anebo měli pocit ohrožení či strachu, vrátíme-li se před Boha v modlitbě, vrátí se nám jako zázrakem také klid a pokoj. Tomu nás učí příklad Eliáše.

V papežově slově jsme slyšeli, že Eliáš byl očekáván jako předchůdce Mesiášova příchodu. Víme, že bezprostředním předchůdcem Ježíše, Ježíšovým Eliášem, byl Jan Křtitel. Zároveň ale víme, že Ježíš přichází v dějinách nadále – než vstoupil do nebe, slíbil nám, že nám pošle – a stále bude posílat – svého Svatého Ducha; to znamená, že on sám se svým Duchem bude přicházet do našich srdcí, posvěcovat je, připodobňovat je svému Srdci a připravovat na svůj definitivní příchod, kdy se s ním setkáme jako přátelé tváří v tvář. Víme také, že na dějinných křižovatkách nezřídka stojí *noví Eliášové* – hoří ohněm Ducha, který v nich zažehlo Ježíšovo Srdce, a tento oheň předávají druhým. Takovým novým Eliášem byl například sv. Ignác anebo pro naši dobu je hořící pochodeň a maják jistoty v temnotách papež František. A také oni, stejně jako starozákonní Eliáš na Chorebu, nacházejí Boha nakonec v *nejhlubším tichu srdce*, komůrce diskrétního a důvěrného osobního vztahu *já-Pán*. Proto bychom si od proroka Eliáše jako vstupní motto do následující postní doby mohli vzít tato slova: *Když zazní jediné Slovo lásky, kterému ustupuje celý svět, také my, naše slova i hluk světa mu ustoupí jedinému Pánu! V takovýchto okamžicích ticha Ježíš vstupuje a touží i dnes vstupovat do ticha země, do ticha konkrétního místa, do ticha našich srdcí! Bůh touží celkově po našem vnitřním ztišení, po absolutním tichu: aby nás nepřehlušovaly zbytečné věci, ale rozhostilo se ticho vnímavé na jeho příchod mezi nás! Učme se od Ježíše tichého, Srdce pokorného, aby v nás bližní nacházeli ozvěnu jeho vlastností.*

Tichost srdce nejen pro dobu ztišení *par excellence*, tedy dobu postní, si můžeme vyprosit v *Novéně ke sv. Janu Sarkandrovi*, protože modlitbou této novény lze vyprosit plnost pokory a tichosti vlastního srdce. Tichost a pokora srdce se vtiskne do tichosti a ovládnání jazyka v tom, kdy je lépe mluvit a kdy je lépe mlčet. Ježíš sám je Pánem nad mlčením i slovem – a tak se nám rovněž odevzdal a daroval v eucharistii. Když my ho přijímáme v eucharistii, činí srdce v nás tiché a pokorné, které ví, kdy má mluvit a kdy mlčet. Modlitba této novény spojená s eucharistickým Kristem urychlí tuto milost pro srdce, které se modlí.

Oběť císaře Karla

Letošní duben otevřelo významné datum: 1. dubna jsme oslavili sté výročí úmrtí posledního rakouského císaře a českého krále Karla Habsburského. Možná si někteří budete klást otázku, v čem je vlastně toto výročí pro nás významné, zejména v této době, kdy se naše oči i srdce stále obracejí na Ukrajinu a její utrpení. Jak s tím souvisí osobnost, která zemřela před sto lety? A přece je to významné právě v tomto kontextu, který nyní prožíváme.

U císaře Karla je zajímavý jeden detail z jeho života. Když byl ještě malým dítětem a šestým v pořadí jako následník trůnů (bylo tedy v té době velmi nepravděpodobné, že by se v budoucnu stal císařem), jistá řeholnice, sestra Marie Vinzentia, o něm pronesla toto proroctví: „Je nutné se za něj hodně modlit, protože jednou se stane císařem a bude muset toho hodně protřpět. Stane se upřednostňovaným terčem zlých sil.“ Někteří se tomu velmi podivili, ale jiní vzali toto proroctví vážně, a tak vznikl malý modlitební kroužek, který se věrně začal modlit za malého Karla, na kterém se toto proroctví skutečně naplnilo. Z tohoto kroužku se později stala velká modlitební liga tisíců modlících se duší (která se také zasadila o jeho blahořečení a po jeho smrti se začala modlit za mír mezi národy) a existuje až dodnes. Skrze modlitbu měla účast na jeho životě i jeho oběti. Může nám to připomenout také naše modlitební snažení: také my spojujeme své životy a oběti se životy a obětmi kněží, zejména papeže Františka. **Skrze tuto modlitbu a oběť, znásobenou již jen tím, že je spojena ve společenství mnoha srdcí Služebníků, se můžeme spojovat s kněžími na Ukrajině a jejich svěřenými.**

Je známé, že císař Karel, který byl jako začínající a mladý panovník postaven přímo doprostřed první světové války, se ze všech svých sil zasazoval o mír v Evropě: „Je třeba bezpodmínečně uzavřít mír, chci to za každou cenu.“ Jako první a také jako jediný ze všech světových státníků odpověděl na naléhavé volání papeže Benedikta XV. po míru – ostatní státníci toto volání přešli mlčením. Ihned po nástupu na trůn zorganizoval tajné jednání o okamžitém ukončení války a uzavření míru. Toto jednání bohužel na neochotě některých stran ztroskotalo. Těm, kteří válkou trpěli, ať už v týlu, nebo na frontě, byl stále velmi blízko. Osobně dohlížel na péči o raněné, zasazoval se o potravinovou pomoc pro rodiny, ale také učinil taková vojenská opatření, která od jeho nástupu na trůn výrazně snížila počet mrtvých v zákopech. Chodil i na místa, kde se bojovalo. Pohled na mrtvé byl pro něj doslova nesnesitelný. Například několik hodin po jedné z bitev jej viděli, jak stojí se slzami v očích před zuhelnatělými a znetvořenými mrtvolami a říká: „Z toho

se před Bohem nemůže nikdo zodpovědět. Udělám s tím konec, a to co nejdřív.“ Můžeme si vzpomenout na slova papeže Františka, která pronesl právě na začátku tohoto dubna na Maltě: „Je nutné plakat na hrobech.“ Takový postoj je důležitý i pro nás: není málo, když i přes svoji bezmoc sledujeme, co se na Ukrajině děje, a když v nás tyto zprávy vzbuzují doslova neustávající vnitřní pláč. **Spojme tyto slzy tak jako Karel se slzami Ježíšovými!** Jsou to právě tyto slzy, které tajemným způsobem Ježíš používá k obrácení, změkčení srdcí. Zároveň můžeme **vkládat lidská srdce do Ježíšovy Hořící Krve do kalicha při proměňování** a prosit o jejich obrácení a **při svatém přijímání doslova líbat ta srdce, která nejvíce trpí**, a prosit o jejich útěchu. Ukrajina je nyní Ježíšovo zmučené Tělo. Takto se ho můžeme dotýkat.

Císař Karel, tvůrce pokoje, byl po válce zbaven trůnu a vyhnán z vlasti. Neprve do Švýcarska, potom na Madeiru, kde také brzy zemřel. Do poslední chvíle usiloval o to, aby „svým národům“, jak je oslovoval, jako by to byly jeho milované děti, mohl jako císař dát to nejlepší – chtěl jim dát tu svobodu a samostatnost, po které toužily, a zároveň se o ně starat jak otec, jako tomu bylo doposud. Bůh si od něj však přál, aby svou politickou službu dovršil obětí života. Karel začal na Madeire záhy pociťovat, že Bůh si tuto oběť přeje. Ačkoli Karla zbavili trůnu, on sám se koruny – a s ní i jejich závazků – nikdy nezřekl. Stále se cítil být zodpovědným za „své národy“, které ho nyní již nechtěly; přesto zůstal jejich císařem. Závazek starosti o ně naplnil stejným způsobem jako Ježíš: zemřel za ně. Bůh přijal jeho smrt způsobenou nemocí jako oběť za národy a za budoucnost Evropy. Nás Bůh nemusí volat k oběti ve stejné podobě, a přesto k oběti nás volá: **každý z nás má v srdci vepsaný „kód“ toho, co pro Boha může učinit**, co si od něj Bůh přeje. Můžeme přijmout jeho pozvání. Můžeme se stát mučedníky srdce, přejeme-li si. Stačí jen málo – **dělat pouze to, co po nás chce Bůh. Bůh nás nikdy nepřetíží!**

Život každý světce rezonuje nějakou jinou „částičkou“ z mozaiky Ježíšovy Paschy – do každého světce se Ježíšova Pascha inkarnuje osobitým způsobem, na způsob toho, jak ho Bůh stvořil. Jako diamant odráží světlo podle toho, jak je vybroušen, tak také světci odrážejí Boží život podle toho, jak si Ježíš sám „vybrousil“ fazety drahokamu jejich života. Život Karla můžeme charakterizovat dvěma „fazetami“: *bezmocnost* (odkázanost na Pána) a stálé (a stále hlubší) *zasvěcování*. *Bezmocnost*, kterou jako lidé spontánně vnímáme jako negativní hodnotu, nám Pán na Karlově životě ukazuje jako hodnotu vzácnou: **tam, kde končí naše možnosti, tam teprve začínají možnosti Pána. Já to nikdy nedokážu, ale Bůh to ve mně dokáže – a to je podstata *zasvěcení*.**

Právě v době, kdy císař Karel nastoupil na trůn a kdy s nasazením všech sil usiloval o mír, se ve Fatimě Lucii, Františkovi a Jacintě zjevil „anděl míru“ a mluvil o obětech, které je třeba pro mír podstoupit. Nemluvil však pouze o tehdejší míru po první světové válce, která se chýlila ke konci, ale připravoval zjevení Panny Marie, která začala tuto válku odhalovat jako počátek dalších vážnějších událostí, které ve 20. stol. také nastaly. V roce, kdy se ve Fatimě zjevovala Panna Maria a prosila naléhavě o modlitbu za Rusko, se v Rusku uskutečňoval bolševický převrat, který ovlivnil dějiny dodnes a jehož nejposlednějším následkem je právě

válka na Ukrajině. Papež František odpověděl na volání Panny Marie 25. března, když zasvětil celý svět, celé lidstvo, a zejména Ukrajinu a Rusko Neposkvrněnému Srdci Panny Marie. Svět již není stejný jako před tímto zasvěcením, i když my to svými očima nevidíme. Nesmíme zapomenout, že naše horizonty jsou vždy omezené – ať už co se týká poznání zla, tak poznání dobra. Kde se rozmožil hřích, tam se také v nesrovnatelně větší hojnosti rozmnožila milost. **A horizont dobra v Mariině Srdci je zcela neomezený. To je naše naděje.**

Přejeme-li si, můžeme k našemu modlitebnímu nasazení za mír na Ukrajině připojit *Novénu ke Karlu Rakouskému*.

S. Anna Lexmaulová

Etapy vnitřního zápasu o svobodu srdce

Minule jsme hovořili o osobnosti Karla Rakouského, který se musel potýkat s válkou, ke které se dnes zcela aktuálně musíme postavit také my. Navzdory své bezmocnosti tváří v tvář velikosti a rozsáhlosti války máme své modlitební možnosti, které jsou – na rozdíl od zla, které je vždy limitované – neohraničené, protože jsou spojovány s nejvyšším a jediným Dobrem – Životem Boha – Ježíšovou Hořící Krví.

Přirozeně si v těchto dnech nejdnou položíme otázku – proč se to muselo stát? I zde odpověď zároveň úzce souvisí s tím, co pro tu věc můžeme udělat zcela osobně my sami – a souvisí mnohem úžeji, než si vůbec připouštíme. Povšimněme si, že papež František řešení každého zla na světě připisuje **obrácení srdcí**. Jiné řešení totiž není. Věnuje tomu celé encykliky (či exhortace): například ničení přírody, našeho společného domova, nezastaví ekologické aktivity (*Laudato si!*), stejně jako mír nenastolíme vzájemným silovým odstrašováním, a dokonce ani vzájemnými úmluvami (*Fratelli tutti*), ale musí nastat to, co papež v případě ekologie nazývá „ekologickou konverzí“, a pro mír a definitivní zastavení válek nás vyzývá, abychom se stali jeden druhému „bratry“ – k tomu může dojít jedině tehdy, když se „podrobíme“ osobnímu a plnému obrácení srdce. A to se týká každého z nás – s velikou odpovědností.

Obrácení srdce je vlastně v nejužším slova smyslu bojem o plnou svobodu srdce, protože po prvním odpadu od Boha (který je jediným zdrojem veškerého zla ve světě) se stal člověk doslova otrokem zlého (KKC 403). Jeho horizont se oproti původní neporušené a krásné lidské přirozenosti nepředstavitelně změnil. My sami žijeme už v oné porušené přirozenosti, v mentalitě, která je v jistém smyslu prokvašená hříchem. Hřích se nám stal „normálním“ horizontem – normou. Někdy přemýšlíme – proč bych se vlastně z toho či onoho měl zpovídat, proč to či ono, co církve za takové označuje, je hříchem, když je mi to třeba dokonce příjemné? To je právě plod oné „prokvašenosti hříchem“ – se zlem jsme jaksi ztotožnění. Náš vlastní osobní duchovní život je v jistém slova smyslu exorcismem našeho vlastního srdce, který na nás vykonává Ježíš: životně nás zbavuje zla a nechává nás prokvasit osobním dobrem – Duchem Svatým. To v plnosti znamená přijetí křtu: ve křtu nám byla dána svoboda zlu odporovat.

Svatý Ignác má ve svých *Duchovních cvičeních* zajímavý postřeh o tom, jak na duši působí zlý a dobrý duch. Dělí toto působení na dvě fáze: 1) Když je člověk ponořený do hříchu až tak, že si ani neuvědomuje, že hřeší (a nemysleme si, to se na počátku duchovního života týká každého křesťana), potom ho zlý duch povzbuzuje, chlácholí, upokojuje a uklidňuje. Když v takové fázi v něčem cítím

pokoj, ještě to neznamená, že je to dobré! A dobrý duch tehdy „používá opačného způsobu, totiž bodá a hryže jejich svědomí soudností rozumu“. (DC, č. 314) S pomocí dobrého ducha je naším úkolem rozpoznat, že se nenacházím v dobrém stavu – něco se sebou musím udělat. 2) Když se potom člověk *rozhodne* pro hlubší duchovní život, zasadí tím zlému duchu velkou ránu a ten se tomu začne vzpouzet: Začne „hryzat, dělat smutným, klást překážky, znepokojovat nesprávnými důvody, aby člověk nepokračoval“. (DC, č. 315) A tehdy dobrý duch jedná zase naopak: „Dodává odvalu a sílu, dává útěchu..., aby člověk pokračoval.“ (DC, č. 315) Můžeme mít zkušenost, že když se poctivěji pustíme do modlitby a snažíme se žít duchovní život, začnou nám vyvstávat problémy: ať už vnější, nebo vnitřní, třeba vyprahlost srdce. Svátý Ignác nás ale utěšuje, že právě to je potvrzením dobrého duchovního života.

Naším úkolem je statečně a s důvěrou vytrvat. Svátý Ignác cestu tohoto „prokvašování dobrem“ dělí na „čtyři týdny“ – čtyři etapy duchovního života. Zcela jednoduše si je můžeme představit, když si uvědomíme, že v každé z těchto etap sami sebe stále méně ztotožňujeme s hříšnou mentalitou a vědomě se stále více od „prokvašenosti hříchem“ odlučujeme.

V **první etapě** jako „mladší syn“ z podobenství (srv. *Lk 15,11–32*) teprve zjišťujeme, že takoví jsme: je velká milost, když člověk nahlédne velikost své bídy a vrátí se za otcem – rozhodne se vstoupit do jeho domu (jeho Srdce) a žít duchovním životem.

V **druhé etapě** sestupujeme hlouběji do nitra a poznáváme, že „základné je srdce, víc než vše jiné, stěží polepšitelné, kdo je pozná?“ (*Jer 17,9*) Zjišťujeme, že máme v sobě také cosi ze staršího syna, který závidí mladšímu přízeň Otce a uraženě odmítá vstoupit dovnitř Otcova domu, i když v něm bydlí – odmítá vlastně vstoupit do vlastního domu! Pokoušíme se dotknout svých hlubších vrstev, snažíme se poznat svůj vlastní osobní kořen hřešení a od něho se radikálněji odseknout – vědoměji a rozhodněji následovat Krista – zůstat v jeho domě jako jeho věrní služebníci a přátelé. Povšimněme si, že u staršího syna zůstává příběh otevřený. Jako by nám Ježíš chtěl říci: ze strany Otce si můžeme být zcela jistí, jakou bude mít reakci, když za ním přijdeme. Jakou však reakci budeme mít my, když za námi přijde Bůh? Snažíme se upřímně poznat vlastní srdce.

Ve **třetí etapě** s hořkostí v duši vnímáme, jak to nejde ihned a jak moc jsme v područí hříchu. Svobodu srdce si nemůžeme dát sami. Naše tvář „ztvrdne jako křemen“ (srv. *Iz 50,7*) – snažíme se jít stále dál navzdory tomu, že cítíme svoji bezmoc a stále znovu a opakovaně padáme a vstáváme. Čím více však osvědčíme svoji vytrvalost a čím vícekrát znovu pokorně vstaneme, tím snadněji se nám vstává: naše srdce postupně roste do skutečné svobody.

Plnou svobodu srdce nám dává jako dar sám Pán: vstupujeme do **čtvrté etapy** duchovního života, Ježíšova vzkříšení a oslavení. Tehdy jsme schopni mít svobodnou tvář i při utrpení, tak jako ji měl Ježíš při ukřižování, který v oné nejtěžší chvíli říká: Otče, odpusť jim... Papež František říká: „Ježíš nás učí, abychom na životní hřeby odpovídali láskou a na nenávistné údery promíjejícím pohlažením.“ Jeho vzkříšení znamená, že se v nás rozzařují jeho oslavené Rány – ty jsou zárukou, že veškeré zlo i utrpení válek budou jednou zářit nepředstavitelně

více, nežli nyní člověka bolí. Rány jsou velké, protože povolání člověka v Božím Srdci je velké. Bůh jedná ve skrytu v srdcích: co mu dovolíme učinit ve svém vlastním srdci, to má mnohem větší dopad na světové dějiny, než si dokážeme představit. Tím, že Ježíši dovolujeme, aby přetvořil naše srdce, otevíráme dveře konečnému přetvoření světa.

Pokud si přejeme více se dozvědět o „čtyřech týdnech“ v duchovním životě, jak je popisuje svatý Ignác, můžeme si přečíst knížku Tomáše Špidlíka *Ignác z Loyoly a spiritualita křesťanského Východu*.

S. Anna Lexmaulová

Svoboda – co je to?

Obrácení srdce je vlastně v nejužším slova smyslu bojem o **plnou svobodu srdce** – tuto větu jsme mohli rozjímat minule. *Duchovní boj* je možná něco, co už známe z vlastní zkušenosti. Naproti tomu vytoužený cíl – ona svoboda, kvůli které tento zápas člověk podstupuje, je předmětem naděje. Papež František nás upozorňuje, že nemáme „naději zaměňovat za optimismus. Optimismus se dá

koupit v supermarketu – optimismus se prodává! Naděje je jiná věc. Naděje znamená být si jistý, že jdeme směrem k *životu*“. Podobný rozdíl jako mezi optimismem a nadějí tkví také mezi svobodou falešnou a svobodou pravou – lépe to pochopíme na úryvku o svobodě od otce Tomáše Špidlíka:

„**Svoboda je tvořivá.** Uvažujeme-li o svobodě v této souvislosti, její pojem se tím velmi zdokonalí. Obecně je svoboda redukována na pouhou možnost zvolit si jedno nebo druhé (*liberum arbitrium*). Taková svoboda je nedokonalá. Bez lásky, píše ruský teolog Boris Vyšeslavcev, by byla lidská osoba satanskou. Egoista se domnívá, že je tím více osobou, čím více se od ostatních osamostatní. Dokonalost je pro něho v nezávislosti. Ve skutečnosti osoba znamená sdílení. Svoboda tedy není jenom abstraktní možnost dělat jenom jedno nebo druhé. Je to vůle žít, uskutečnit se a vykonat všechno dobré, čeho jsem schopen. Je to síla aktivní, kreativní, jak ji nazývá Berdajev. Svobodně tvoříme sami svou osobu a skrze ni i celý svět. Jestliže nás Stvořitel stvořil ke svému obrazu (*Gn 1,26–27*), znamená to, že máme tvořit také. A každý člověk skutečně touží něco vytvořit; proto se umělci tolik snaží o *originalitu*. Jak vzniká umělecké dílo? Říká se, že umělci chtějí *vyjádřit sami sebe*. A to se jim daří jen díky inspiraci, kterou jim přináší jakási múza, mimolidský duch, který působí zevnitř. Umělec naslouchá jeho hlasu, svobodně se s ním ztotožňuje a vytváří své dílo.“

Svoboda tedy ve skutečnosti znamená, že objevím, proč jsem byl vlastně stvořen, objevím onu **životní inspiraci** – tedy **Ducha Svatého ve mně**, a tím vyjádřím sám sebe – stanu se sám sebou. Říká se, že největšími umělci dějin jsou svatci – nejvyšší umělecké dílo je totiž svaté lidské srdce. V tomto smyslu máme reálnou šanci zařadit se po bok největších umělců světa také my! Vždyť papež František nás povzbuzuje, že svatost není něco vzdáleného nebo patřícího minulosti, ale naopak mluví o „svatých odvedle“ – takovými se snadno můžeme stát i my! Svatost totiž neznamená „nehřešit“, ale jak jsme již mohli vyrozumět z úryvku otce Špidlíka,

znamená to vytvořit krásné dílo ve svém životě a svým životem – a tak se doopravdy stát sami sebou. To je nejvyšší svoboda, v tom se člověk opravdu cítí být svoboděn. Pokud máme naleznout cíl, musíme znát také cestu. Papež František mluví o tom, že máme „snít“ – to znamená toužit po velkém díle Boha v mém životě, ale zároveň nám připomíná, že toto dílo se tvoří trpělivou „řemeslnou prací“. A každý řemeslník má své nástroje. Vynikajícím nástrojem, nejúčinnějším a nejpřímějším, jaký existuje, je takzvané **zvláštní zpytování svědomí**. Známe běžné zpytování svědomí před zpovědí – máme na ně různá zpovědní zrcadla a různým způsobem se s nimi „pereme“. Ale tady se jedná o něco ještě trochu odlišného. Ve *zvláštním zpytování svědomí* totiž nehledáme svoje hříchy, nedostatky, selhání, chyby, kazy..., se kterými bojujeme a se kterými hledáme u Pána svátostnou pomoc (toto je *boj*, který víceméně důvěrně známe), ale hledáme zde onen cíl naděje, který je před námi a zároveň v nás. Právě v tom spočívá rozlišování: v opravdovém rozlišování se nejedná o to, abychom „správně“ vybrali jednu z možností, ale o to, abychom poznali skrytý plán, který Bůh s námi má od věčnosti. Je skrytý v srdci a my ho musíme odhalit. *Zvláštní zpytování svědomí* nám v tom může hodně pomoci: můžeme si ho představit jako nástroj, kterým jako sochař opracováváme nádherný a vzácný kus mramoru a přejeme si z tohoto neopracovaného kusu kamene dostat nádherné umělecké dílo, které je v něm skryto.

Jezuita Karel Říha říká, že *zvláštní zpytování svědomí* je vlastně **hledání vlastní identity**. „Budme přesvědčeni, že *zvláštní zpytování* je nejdůležitější úkol našeho života. Kristus chtěl svět změnit, ne pouze nějak zlepšit nebo vyspravit. Chtěl stvořit nového člověka. Ve *zvláštním zpytování svědomí* jde o tuto obnovu celého člověka.“ Jiní duchovní klasici říkají, že kdyby člověk měl toho dne tolik práce, že by byl nucen volit mezi jednotlivými modlitbami a jednu kvůli druhé vynechat, potom by nikdy neměl vynechat právě *zvláštní zpytování svědomí*: takovou má hodnotu!

A jak vlastně toto *zvláštní zpytování svědomí* – tedy cestu k pravé svobodě srdce – konat? Jsou dvě zásady: první je ona „řemeslná stránka“ – tedy **věrnost**. Konat je věrně a pravidelně. Dobu, kdy toto *zvláštní zpytování* konám, musím podle svých možností zvolit tvořivě sám. Osvědčená doba je: každé ráno předtím, než se pustím do práce, která je mi svěřená. Takto se ještě před každou akcí toho dne spojím se svým Pánem a celý den mu svěřuji, aby byl posvěcený a abych v něm byl skutečně sám sebou – nebyl otrokem vnějších poryvů, podnětů a nejrůznějších požadavků, i když na mě nezbytně dopadají. Druhá doba, která se tradičně doporučuje, je zastavit se takto v poledne – jakoby se vrátit k onomu rannímu tichu, „uspořádat se“, pokud zjistím, že jsem se dal strhnout něčím, co mě zotročuje a čím zbytečně ztrácím čas. Večer se potom podívám zpětně na celý den a povídám si o něm s Pánem. Ale musíme zvážit své síly – raději držet pravidelně jen jednu dobu s věrností, než se snažit o časté zpytování svědomí, a nevydržet ani týden!

A **druhá zásada je obsah** – jedná se o ono „snění“, ke kterému nás vyzývá papež František. Ve zpytování svědomí zastavme vlastní hlavu a představme si, že naše hlava sestoupila do srdce, a najednou se úplně jinak rozhlíží: ptáme se – Pane, po čem vlastně doopravdy toužím, co jsem si třeba ani nepřiznal? Co mě doopravdy

zasáhlo, v dobrém či zlém? Co nedokážu unést vlastními silami, i když se tvářím, že to dokážu? V čem pro ten den cítím nepokoj? Co mi chybí? Dotkl jsem se dnes lásky? Cíl této chvíle *zvláštního zpytování svědomí* je jediný: **spojení s Pánem, jako s přítelem** (vidíme tady, jak je to vzdálené od výčtu chyb! Copak mi přítel v každém setkání něco vyčítá? Pak by to asi nebyl přítel). Proto všechny ty otázky nepokládejme sami sobě, ale Pánovi – *zvláštní zpytování svědomí* vždy vedme jako rozhovor s ním. Tak budeme mít jistotu, že nevedeme samomluvu a neupadáme do iluze. Srdce pozná bod, ve kterém dosáhlo spojení s Pánem a kdy může zase pokojně jít dále do další práce. A potom celé jeho směřování skutečně povede ke svobodě srdce – Pán si ho již povede a krásné dílo v něm vykoná.

Nakonec zjistíme, že i to běžné zpytování svědomí před zpovědí velmi souvisí s tímto „zvláštním“ – právě proto, že v něm postupně zjišťujeme a stále hlouběji poznáváme to nejdůležitější – jak nás Pán stvořil a jakou krásnou osobu z nás si přeje mít. Tím se přestáváme zpovídat z nepodstatných věcí a jdeme k podstatě. *Zvláštní zpytování svědomí* postupně promění perspektivu našich zpovědí a přijetí svátostného rozhřešení proměňuje zase stále více nás – k plné svobodě před Pánem.

S. Anna Lexmaulová

Vydejte se na dovolenou do svého srdce

Máme za sebou již polovinu prázdnin. Většina z nás asi prožila nějakou akci, výjezd, tábor, vandr... to, co jsme si pro prázdniny naplánovali v průběhu roku a na co jsme se velmi těšili. Nyní je to za námi a my jsme možná po příjezdu zakusili onen pocit, který je dobře známý dětem: stýská se nám. Ale zatímco se dětem stýská po domově a po rodičích, nám se stýská právě po tom výjezdu: kdy jsme se mohli najednou nadechnout něčeho úplně jiného než přes rok, mohli jsme se intenzivně ponořit do kouzla toho místa, na kterém jsme byli, a do krásy vztahů s lidmi, se kterými jsme tam byli. Ještě cítíme vůni toho místa, zakoušíme na sobě doteky větrného dne, vidíme oblaky v dálce...

Právě takový pocit zakouší ten, který se vrátil z **duchovních cvičení**. Když se někam vydáme na dovolenou, nezbývá nám po návratu nic jiného než živá vzpomínka a těšení se na další takový krásný zážitek; duchovní cvičení jsou však jiná. V něčem je to podobné: na duchovní cvičení se opravdu těšíme, po celý rok. Ale jiné je to v tom, že se nám po duchovních cvičeních nestýská. Proč? Protože duchovní cvičení pokračují potom doma, v našem běžném životě, vlastně po celý rok, a jejich plodem je, že v tom, co děláme, jsme šťastní.

Možná, že už někdo z nás učinil zkušenost s duchovními cvičeními, a možná, že někdo z nás slyší takové slovní spojení poprvé. Co to je? Jejich cílem je, aby člověk **poznal, že Bůh není někdo vzdálený** („můj všední život zde, krásná dovolená jednou za rok tam“), ale že **žije v mém srdci. Opravdu žije přímo v mém srdci!** A když žije v mém srdci, plyne z toho velmi mnoho důsledků – jedním z nich je, že s ním mohu živě rozmlouvat, s ním se rozhodovat, nebýt sám. Toto zjištění je tak vzácné a zároveň tak nádherné, že prostoupí celý můj život a učiní jej skutečně takovým, jaký bych si jej přál.

Můžeme takovou zkušenost zažít? Ano! Co pro to můžeme udělat?

1. Důležitý je právě ten **výjezd**. Vyjet někam mimo domov, abych trochu zapomněl na svoje běžné návyky a mohl se dotknout něčeho jiného, nového. Jet pryč mimo domov pomáhá, abych viděl věci z odstupu, to je přirozené.
2. Dalším důležitým rysem duchovních cvičení je, že nás někdo **provází**, to znamená, že nám dává impulzy pro náš vztah s Bohem. Papež František to vysvětluje takto: Když se učedníci Ježíše ptali, kde mají připravit večeřadlo, aby spolu mohli slavit velikonoční večeři, Ježíš jim řekl, aby šli do města, a tam je potká *služebník, který ponese džbán vody*. Za ním mají jít. On je dovede do domu, kde se

bude slavit Pascha (*Mk 14, 12–16*). Služebník nesoucí džbán vody je nádherný obraz toho, kdo duchovní cvičení dává: vykládá nám Písmo – dává nám napít z Ježíšovy živé vody, a tak nás vede do Otcova domu, abychom mohli a uměli slavit eucharistií.

3. A posledním důležitým rysem je to, co už jsme řekli na počátku, že duchovní cvičení po příjezdu domů nekončí. Vždy si z nich odnesu něco, co mě potom dlouho provází a pomáhá mi. Není to jen duchovní zážitek, ale **zážitek, který mi má pomoci, abych lépe vstoupil do svého srdce a více, intenzivněji se mohl setkávat s Bohem**. Svátý Ignác říká, že jako jsou tělesná cvičení, kdy se snažíme buď si oddechnout, nebo zlepšit fyzickou, tak také existují duchovní cvičení, která se také dělají pravidelně, tak jako tělesná. Je dobré něco málo pro to udělat – v červnovém slovu jsme například mluvili o **zpytování svědomí**, které si po duchovních cvičeních můžeme osvěžit, můžeme se sami sebe zeptat, jestli ho chceme dělat tak jako doposud, anebo nějak změnit. Ježíš je stále nový, nikdy nás nebude nudit! Nemusíme se bát zkusit něco nového!

S. Anna Lexmaulová

Velkopáteční rozhovor s papežem Františkem (15. 4. 2022)

Opět se po letních měsících intenzivněji ponořme do práce vnější i vnitřní, abychom stále hlouběji a jistěji zachycovali, čím žije Ježíšovo Srdce. K tomu nám může posloužit rozhovor papeže Františka, který s ním vedla italská novinářka Lorena Bianchetti právě na letošní Velký pátek ve tři hodiny odpoledne a který vám předkládáme v plném znění. Symbolická třetí velkopáteční hodina stálého Ježíšova umírání, ustavičné agónie jeho zmučeného Srdce, trvá, a my si četbou papežových myšlenek chceme vyprosít srdce neustále bdělé a rozlišující ke všem událostem jak na Kalvárii, tak i k tomu, co přichází poté...

Svatý otče, děkuji vám, protože jsem zde za každého, kdo v tomto okamžiku prožívá stavy duše zmatku, úzkosti, strachu, utrpení... Vyjdu z této hodiny: právě ve tři hodiny odpoledne Ježíš umírá na kříži a umírá nevinný. Je tolik nevinných lidí, kteří nechťejí válku, a přesto jí trpí. Právě v těchto dnech máme před očima obrazy těl bez života na ulicích, mluví se o mobilních krematoriích, ale také o znásilněních, pleněních a zvěrstvech. Co se to lidstvu děje?

Ale to není nic nového. Jeden duchovní spisovatel řekl, že Ježíš je v agónii až do konce světa. Je v agónii ve svých synech, ve svých bratřích, zejména v chudých, marginalizovaných, těch, kteří se nemohou hájit. Nás v Evropě nyní tato válka nesmírně zasahuje. Avšak pohledme trochu dále – celý svět je ve válce! Sýrie, Jemen, Rohingové vyhnání ze země, bez vlasti, tolik míst, tolik! Tam všude je válka! Genocida ve Rwandě, před dvaceti pěti lety... Je to proto, že – je to tvrdé, ale je to tak – svět zvolil Kainovo schéma. A válka dává zrodit *kainismu*, což znamená zabíjení bratří.

Často upozorňujete na způsob, kterým zlý duch jedná: prezentuje se laskavým způsobem, vlichocuje se, ale ve skutečnosti si nepřeje nic jiného než náš pád. S ďáblem se nevede dialog. A proto se ptám – jak lze ve světle toho, co jste řekl, naléznout formy zprostředkování nebo dialogu s těmi, kteří si přejí nebo kteří sledují pouze svévoli a násilí?

Proč říkám, že se zlým duchem se nevede dialog? Protože zlý duch je zlo! Není v něm nic dobrého. Říkáme, že on je absolutní zlo – ten, který se vzbouřil proti Bohu totálně. Ale s osobami, které jsou nemocné – mají tuto nemoc nenávisti – s těmi se mluví, vede se dialog, Ježíš vedl dialog s tolika hříšníky! Dokonce s Jidášem, kterého oslovuje „příteli“, stále s něžností, protože každý z nás v sobě má Pánova Ducha, kterého on do nás zasel; tak v sobě máme, byť neznatelně, stále ještě něco dobrého. Když stojíme před nějakou osobou, musíme si uvědomit: k čemu v této osobě promlouvám? K horší části, anebo ke skryté lepší části v ní? Každý z nás má v sobě něco dobrého – pečeť Boha v nás. Nikdy nesmíme nějaký

život považovat za ztracený, propadlý zlu – říci: „Tento je zatracený.“ Napadá mě příběh o jedné ženě, která šla na zpověď za Janem Marií Vianneyi, protože její manžel skočil z mostu do Seiny. Ta žena plakala, že to, co jí nejvíc trápí, je obava z toho, že je v pekle. A on jí řekl: To neříkej. Mezi mostem a Seinou je milosrdenství Boží. Bůh se nás vždy snaží zachránit, až do samého konce. Protože on do nás zaslal kus dobrého. Také do Kaina! Ale Kain učinil volbu pro násilí. A skrze tuto volbu vzniká válka.

Je podle vás, také z hlediska kulturního i církevního, dostačující snaha ochránit lidi před pokušením? Chránit je před tím, aby upadli, a tak žili peklo v srdci již na tomto světě? Říkám to proto, že žijeme ve společnosti, ve které se někdy jeví, jako by zlo bylo více fascinující, více stimulující než dobro, čestnost, laskavost a to, co je duchovní, což je někdy prezentováno jako nudné.

To je pravda. Zlo je svůdnější. Když se vrátíme k ďáblu, o kterém jsme mluvili – někdo mi občas řekne, že mluvím o zlém duchu příliš. Ale jeho existence je realita! Někteří říkají, ale ne, je to jen mýtus. Na to odpovídám: „Jdi si se svým mýtem, já jdu s realitou!“ Je to svůdce, svádí, snaží se vždy vkrást, něco cizorodého vnést. Kdyby hříchy byly jenom ošklivé a nejevily se jako pěkné, nikdo by nehřešil. Ale zlý duch ukazuje hřích jako cosi pěkného, a tak nás ponouká k hřešení – například ty, kteří válčí, a ničí tak životy druhých, vykořisťují druhé v práci... Nedávno jsem vyslechl příběh jedné rodiny, která vyprávěla o tom, jak otec rodiny, ještě velmi mladý, chodí pracovat jako dělník, odchází velmi brzy ráno, vrací se domů pozdě večer, a potom... dostane tak málo! Je vykořisťovaný firmou s miliardovým obratem. Také toto je válka, ničení – nejenom ozbrojené konflikty, ale také toto je ničení. Zlý duch se vždy snaží o to, aby nás zničil. Proč? Protože jsme obrazem Boha. Vraťme se na počátek. Ve tři hodiny odpoledne Ježíš umírá. Umírá sám, v největší samotě, opuštěný také od Boha! „Proč jsi mě opustil?“ Nejplnější samota... Protože on chtěl sestoupit až na dno nejhorší samoty člověka, aby nás odtamtud vytáhl. Vrací se k Otci, ale nejprve sestupuje. A každá vykořisťovaná osoba, která trpí válkou, zkázou, obchodem s lidmi – kolik žen je obětí obchodu s lidmi, přímo zde v Římě, ve velkých městech! – je dílo zla a je to válka.

Jak řekl Dostojevskij v Bratřech Karamazových, bitva mezi ďáblem a Bohem se odehrává právě v srdci člověka – tam se odehrává tento zápas?

Ano, tam se odehrává. Proto se od nás vyžaduje pokora, tichost, abychom uměli říci Bohu: „Jsem hříšník, ale ty mě zachraň! Pomoz mi!“ Protože každý z nás má uvnitř v sobě tuto možnost udělat vše, co dělají ti, kteří ničí, vykořisťují druhé, protože hřích je možnost naší slabosti, ale také naší pýchy.

Připomněl jste větu, kterou Ježíš vyslovil na kříži: „Bože můj, proč jsi mě opustil?“ Tato věta vyjadřuje samotu, ale také neútěchu, úzkost, zoufalství – stavy, které my všichni prožíváme, když neznáme řešení nějaké bolesti, ale také smysl viny. K zoufalství mi přichází na mysl obraz z této války, a říkám to jako matka, obraz matky a otce, kteří utíkají do nemocnice s malým synem v náručí, zraněným od šrapnelu, zcela zoufalí. Víme, že toto dítě nepřežilo. Nedokážu si představit tíživější a trýznivější zoufalství než rodiče, kteří přijdou o dítě tímto způsobem. Co by se mělo těmto rodičům říci?

Víte, v životě se učíme. Také já jsem se naučil tolik věcí a ještě se musím učit. Nečekám, že budu ještě dlouho žít, ale přesto se musím stále učit. A jedna z věcí, které jsem se naučil, je nemluvit, když někdo trpí. Když je někdo nemocný, prožívá tragédii... vzít za ruku a ticho. Když jsi nemocný a někdo přijde a začne mluvit: Musíš to či ono a Pán Zůstaň zticha! Zůstaň zticha. Tváří v tvář bolesti – ticho. A pláč. Věřím, že pláč je dar od Boha. Je to dar a my o něj musíme prosit – o milost pláče. Před vlastními slabostmi, před slabostmi a tragédiemi světa – nejsou slova, nejsou... Vzpomenu opět Dostojevského – jeho malý spisek, kde však je shrnutá celá jeho filosofie, teologie, vše: *Žápisky z podzemí*. Někdo tam zemře, jsou to odsouzení vězni, kteří jsou v nemocnici. Jeden zemře, oni ho vezmou a odnášejí. A jeho spoluvězeň z druhého lůžka volá: „Počkejte přece! Také tento měl matku!“ Je to postava ženy, matky pod křížem. To je poselství, poselství Ježíše pro nás – poselství jeho něžnosti v Matce. V nejhorším momentu svého života nezhrěšil: neproklínal.

Mluvil jste o ženách. Pod křížem byly skutečně především ženy. Ráda bych představila další obraz z Ukrajiny – těhotná žena, zraněná, přenášena na nosítkách ze zničené nemocnice, s posledním dechem, který jí zbývá, se snaží pohlédit své dítě v lůně. Ani tato žena, ani dítě nepřežily. Ale přicházejí mi na mysl ruské ženy a matky, stejně jako ukrajinské. A tak se ptám na roli žen. Jak důležitá je aktivní role žen u jednacích stolů pro konkrétní budování míru?

Říká se: Ženy jsou schopné darovat život i mrtvému. Ženy jsou na rozcestí největších fatalit. Jsou silné. Zajímavé je toto: Ježíš je Ženich církve; a církev je Žena – a proto Matka církev je tolik silná. Nemluvím o klerikalismu, to jsou hříchy církve. Ne, Matka církev je ta, která stojí u paty kříže a snáší nás, hříšníky. To, co mě velmi zasahuje, je Maria mezi ženami u kříže. Někdy jsem v Buenos Aires chodíval do farnosti ve čtvrti, která se jmenovala Vila Devoto, a jezdil jsem autobusem č. 86. Tato linka jezdila kolem vězení. Často jsem tamtudy jezdil a vídal jsem vždy frontu matek, které šly navštívit vězně, své syny. Vystavovaly se napospas kolemjdoucím, protože ti říkali: „Toto je matka jednoho z těch, který je uvnitř.“ Podrobovaly se ponižujícím prohlídkám, jen proto, aby viděly syna. Je to síla ženy, síla matky, která je schopna doprovázet syna až do konce. A to je Maria a ženy pod křížem. Znamená to doprovodit syna, i když mnozí řeknou: „Jak ona syna vychovala, když takto skončil?“ Ihned se kolem ní šušká. Ale ženy si toho nevšímají. Když se jedná o syna, když se jedná o život, ženy jdou vpřed. Proto to, co říkáte – dát ženám v těžkých okamžicích, v momentech tragédie prostor – je velmi důležité, velmi. Ony vědí, co je život, co znamená připravovat půdu životu a co je smrt, vědí to dobře. Mluví tímto jazykem.

Jestliže hovoříme o tolika úmrtích způsobených válkou, je také tolik smrti, která se odehrává ve větším tichu, ale není o nic méně krvavá. Mám na mysli ty, kteří jsou obětmi mafie, anebo například ženy, které zabili jejich vlastní muži. Jistě je pravda, že poslední budou v nebi první, ale jak ti, kteří třeba tuto jistotu nemají, mohou věřit ve spravedlnost, v odplatu již zde na zemi?

Zneužívání žen je náš vezdejší chléb. Násilí na ženách je náš vezdejší chléb. Ženy, které snášejí rány, násilí od svých mužů, a nesou to v tichosti anebo odejdou, aniž by řekly proč. My muži vždy máme pravdu: jsme perfektní, a ženy jsou společností odsouzeny k mlčení. „Ale ne, ta je blázen, je to hříšnice“ – takto mluvili o Magdaleně. „Podívej, co udělala, je to hříšnice!“ „A ty nejsi hříšník? Ty se nemýlíš?“ Ženy jsou rezervou lidstva, mohu říci, že jsem o tom přesvědčen. Ženy jsou silou. A tam, u paty kříže, tam, kde se učedníci rozutekli, jsou ženy ty, které ho následovaly po celý život.

V tomto čase myslím také na uprchlíky. Máme tolik obrazů z médií, které nám vyprávějí o těch, kdo utíkají z Ukrajiny a jsou donuceni odejít z vlastní půdy, vlastního domu, od vlastních blízkých. Je to jeden z posledních exodů, na které si bohužel začínáme zvykat. Přesto v tomto případě přišla konkrétní a opravdová odpověď. Chci se zeptat: mohla tato odpověď rozrušit zdi lhostejnosti, předsudků tváří v tvář těm, kdo utíkají z jiných částí světa, protože jsou zraněni válkou, nebo pokračujeme v tom, že selektujeme uprchlíky na ponižující kategorie?

Je to tak. Mezi uprchlíky se dělají rozdíly. Jsou uprchlíci první třídy, druhé třídy, podle barvy pleti, původu z rozvinuté nebo nerozvinuté země. Jsme rasisti, jsme rasisti... A to je vážné. Problém uprchlíků je problém, kterým trpěl také Ježíš, protože on byl jako dítě migrantem a uprchlíkem v Egyptě, prchajícím před jistou smrtí. Kolik z nich prchá před jistou smrtí! Jeden piemontský malíř mi poslal obraz útěku do Egypta a já jsem z něj nechal vyrobit malé obrázky – obraz Josefa a dítěte, jak utíkají. Ale není to svatý Josef, jak ho známe, s vousem, ne. Je to Syřan s dítětem z dnešních dní, na útěku před válkou. Tvář plná úzkosti, kterou tito lidé mají! Stejně jako Ježíš. A Ježíš těmito všemi věcmi prošel, je tam. Na kříži jsou lidé z afrických válčících států, válčícího Středního Východu, válčící Latinské Ameriky, válčící Asie. Před několika lety jsem řekl, že žijeme v rozkouskované třetí světové válce. Ale nepoučili jsme se. Jsem služebník Pána a hříšník vybraným Pánem, ale když jsem jako takový hříšník přijel v roce 2014 do Redipuglie (*pomník, ve kterém leží ostatky více než 100 000 vojáků padlých v první světové válce*), na připomínku stého výročí začátku první světové války, viděl jsem a plakal jsem. Přišel mi pouze pláč. Všichni ti mladí, všichni ti chlapci! Potom jsem jindy přišel na hřbitov v Anziu (*hřbitov, kde jsou pohřbeny tisíce vojáků z druhé světové války*) a viděl jsem všechny ty mladé, kteří se v Anziu vylodili. Všichni mladí! A plakal jsem tam opět. Tváří v tvář takovým věcem mi přichází pouze pláč. Před dvěma lety, při výročí vylodění v Normandii, se konala připomínka této události. Byly tam hlavy států, vlád... Ale proč si my všichni nepřipomínáme těch třicet tisíc vojáků, kteří padli tam na pláži v Normandii? Válka roste s životem našich dětí, našich mladých. Proto říkám, že válka je obludnost! Chodme na tyto hřbitovy, které jsou životem této paměti! Mysleme na tu scénu, jak ji známe z popisů: lodě, které připluly do Normandie, otevírají se, z nich vyskakují mladíci s puškami a Němci... třicet tisíc! Na té pláži...

Nyní přicházíme k tématu závodů ve zbrojení. Je to téma, o kterém jste hovořil vícekrát, a zároveň téma, kterému se ne vždy přikládá význam. Proč jste řekl, že v poslední době se investovalo více do zbraní než do vzdělání a formace? Proč se lidské bytosti nepoučily z minulosti a stále své problémy řeší zbraněmi?

Rozumím těm, kteří vládnou, že nakupují zbraně. Proč se musíme bránit? Protože žijeme v kainovském schématu války. Kdyby bylo schéma pokoje, míru, nebylo by to vůbec nutné. Ale my žijeme v tomto démonickém schématu, které diktuje zabíjet jeden druhého kvůli touze po moci, touze po bezpečí, touze po tolika různých věcech. Ale myslím také na skryté války, které nikdo nevidí, jsou od nás daleko. Tolik! Proč? Abychom z nich mohli těžit? Zapomněli jsme jazyk pokoje, zapomněli jsme jej... Mluví se o pokoji. Spojené národy udělaly vše, ale neměly úspěch. Vrátím se ke Kalvárii – tam Ježíš udělal všechno. Hledal se slitovností, laskavostí, aby přesvědčil ty, kdo drží vládu, ale ne... válka, válka, válka proti němu! Na tichost reagují pro jistotu válkou. „Je lepší, když jeden zemře za lid,“ říká velekněz, protože v opačném případě by přišli Římané. To je válka.

Navážu nyní na to, co jste říkal. Předtím jsme mluvili o ženách pod křížem. Ale vraťme se k tématu mužů, kteří drží moc: tehdy to byl Pilát, Herodes, Kaifáš. Všechny tyto osoby, které měly moc zachránit nevinného, ale neudělaly to, místo toho dali přednost tomu, aby nemusely čelit pravdě. Tito jsou již mrtví, ale jejich způsob jednání je stále aktuální. Proč neměli odvalu vybrat si toto dobro a ochránit Člověka, který jednoduše chtěl, abychom se navzájem milovali?

V evangeliu je žena, o které se tak často nemluví – je trochu stranou – Pilátova žena. Ona cosi pochopila. Říká svému muži: „Nic neměj s tím spravedlivým!“ Ale Pilát ji neposlouchal – „ženské řeči“. Ale tato žena, která nečekaně prochází, bez dostatečného důrazu v evangeliu, zdálky pochopila celé drama. Proč? Možná protože byla matka, měla intuici žen. „Buď pozorný, aby tě neošálili.“ Kdo? Moc. Moc je schopná změnit mínění lidí za pouhých pár dní, od neděle do pátku. Nedělní *Hosana* se stane pátečním *Ukřižuj ho!* A to je náš každodenní a dnešní chléb. Je potřeba žen, které bijí na poplach.

Vrátím se k oné větě na kříži „Bože můj, proč jsi mě opustil? Mluvili jsme o zoufalství, neútěše a také o samotě: Velký pátek je dnem samoty. A toto téma mi nevyhnutelně připomíná to, co každý z nás zažil v nejakutnějším období pandemie. Myslím tím staré lidi i mladé, ty, kdo jsou zkoušeni nemocí, ty, kteří museli být na dýchacích přístrojích... A myslím také vás, otče, 27. března 2020. Jaké jste měl toho dne, v tom momentu myšlenky, když jste procházel zcela prázdným náměstím svatého Petra, zkrápěným deštěm, a kráčel jste k chrámu?

Nevím, zda jsem na něco myslel. Zakoušel jsem tu chvíli, ano. Cítil jsem drama toho momentu, tolika lidí. Ale vy jste podtrhla samotu, utrpení toho času, zejména starých lidí. Je to zajímavé: jsou to vždy oni, kdo platí účet. Ale také mladí, protože jim bereme naději. Způsobujeme, že si osvojují postoj Turandot: „Naděje, která vždy klame“. Ne, naděje neklame! Ale jsou to sami mladí i staří, kteří drží ve svých rukou, i v srdci, možnost, jak na situaci reagovat: kvůli tomu tolik zdůrazňuji, aby mladí a staří spolu vedli dialog. Moudrost stáří, i se samotou, kterou trpí... Moudrost starých, zanechaných v domově důchodců, tolikrát přehlížená a opomíjená. Rád jsem chodíval do domovů důchodců v Buenos Aires, v tomto velikém městě jich bylo tolik! Zeptal jsem se jedné ženy: „Jak se máte? Kolik máte dětí? Ach, čtyři! A navštěvují vás?“ „Ano, ano, nenechávají mě samotnou.“ Tento rozhovor vyslechla zdravotní sestra a při odchodu mi pošeptala: „Otče, už půl roku

k ní nikdo nepřišel.“ Opustit staré je vlastně upuštění od moudrosti, protože my jsme často jacísi nadlidé, všechno víme. Nevíme nic! Samota starých a vykořisťování mladých, protože mladým se bez moudrosti, která pochází od druhých, vede špatně. Toto vše měl Ježíš v onom okamžiku v srdci: my všichni jsme tam byli. Připomněla jste *Statio orbis*, které se konalo v březnu před dvěma lety, a jak jste ten okamžik vnímala. Ale já jsem nevěděl, že náměstí zůstane prázdné, nevěděl jsem. Přišel jsem, a nebyl tam nikdo. Bylo to poselství od Pána, abychom dobře pochopili samotu. Samotu starých, samotu mladých, které také necháváme samotné. „Nechej je, ať si dělají podle svého.“ Ne! Sami se stanou otroky! Doprovázejme je! Proto je důležité, aby převzali dědictví starých. Samota mladých, starých. Samota lidí, kteří trpí v nemocnicích. Samota osob, které procházejí osobní, rodinnou tragédií. Samota ženy trpící násilím od svého muže, která pro záchranu rodiny mlčí. Je tolik našich samot! Také vy máte svoji. Já mám svoji. Malé samoty, ale právě zde, v těchto malých samotách, můžeme pochopit samotu Ježíše, samotu kříže.

Nikdy jste se necítil sám, když jste nesl svou službu?

Ne, Bůh ke mně byl dobrotivý. Nevím. Vždy, když se stane něco vážného, pošle mi někoho, kdo mi pomůže. Zpřítomňuje se. Je velmi velkorysý. Možná proto, že ví, že já sám to nemohu zvládnout! (*směje se*)

Chtěla bych říci, že onoho 27. března – myslím, že mluvím opravdu za všechny – jste nás vzal do náručí, dal jste nám toho dne tolik síly! Všichni jsme si toho byli vědomi a myslím, že jsme ten den tak nějak začali znovu. Další otázka: Ježíš byl zbičován, ponížen, korunován trním, ukřížován. A to vše mu svým způsobem způsobila jeho vlastní rodina, protože byl zrazený Jidášem, zapřený Petrem. Smrtelné rány mu způsobili jeho nejbližší. Tedy: jaké jsou rány, které církev stále způsobuje Ukřížovanému dnes?

V tomto ohledu mluvím jasně, protože jsem o tom přesvědčen. Nejtvrdší kříž, který církev dnes způsobuje Pánu, je světskost, duch mondénosti. Duch mondénosti, který je také duchem mocenskosti, ale nejen to. Je to život světským stylem, který – a to je zvláštní – se vyživuje a roste penězi. Je to pozoruhodná věc. Ve třech pokušeních ďábel Ježíši dělá světské nabídky. První, hlad, je pochopitelný, je to lidské. Ale dále? Moc, marnost – mondénní věci. Protože tento způsob je přitažlivý a církev, když upadne do světskosti, do světského ducha, je poražena. Duch světskosti je ten, který dnes páchá nejvíce škody, ale bylo to tak vždycky. Když nám Ježíš říká: „Prosím, udělejte jasnou volbu, nemůžete sloužit dvěma pánům. Buď sloužíte Bohu,“ čekáme, že dodá, „anebo sloužíte ďáblu“. Ale ne – říká: „Buď sloužíte Bohu, nebo sloužíte penězům.“ Používat peníze, abychom konali dobro, abychom nechali prospívat rodinu, s dobrou prací, je dobré. Ale sloužit! Pro světskost toto je kamenem úrazu.

Lev XIII. zavedl zvyk na konci mše se modlit modlitbu proti ďáblu, protože, jak řekl, bylo nebezpečí, že ďábel by mohl do církve proklouznout i škvírami ve dveřích. Je tedy podle vás takovou škvírou, kterou se ďáblu podařilo proklouznout, dnes v církvi?

Světskost, ale to bylo vždycky. V každé epoše světskost mění jméno, ale vždy je to světskost. Tuto modlitbu, k archandělu Michaelovi, se modlím každý den ráno. Každý den! Protože mi pomáhá vítězit nad ďáblem. Někdo, kdo mě nyní poslouchá, by mohl snad říci: „Ale Svatosti, jste přece vzdělaný, jste papež – a věříte v ďábla?“ Ano, věřím, můj drahý, věřím. Mám z něj strach, proto se musím tolik bránit a chránit. Ďábel udělal tolik manévřů, aby Ježíši dal skončit tak, jak skončil – na kříži. Moc temnot nad Ježíšem: „Toto je vaše hodina,“ moc temnot.

Vrátím se k Ukrajině. Proč Kyjev, vidíme to každodenně, je ničen? Popel. Snad právě taková krajina se tolik líbí ďáblu. Ptám se tedy: Kyjev už není jednoduše zeměpisné místo, ale v očích světa reprezentuje mnohem více. A co je ve vašem srdci?

Bolest. Bolest je jistota, je to pocit, který se vás zmocňuje po celou dobu. Když někdo po operaci cítí fyzickou bolest, ránu, která byla zasazena, přeje si anestezii, něco, co to pomůže snést. Ale pro lidskou bolest, morální bolest anestezie nejsou. Jenom modlitba a pláč. Jsem přesvědčen, že dnes nepláčeme dobře. Zapomněli jsme plakat. Jestli mohu dát radu, mně samotnému i lidem, prosme o dar slz. Plakat, jako plakal Petr, když zradil Ježíše. Plakal, když utekl, když jej zapřel. Plakal. Je to pláč, který není křikem, ne. Je to stud, který se projevuje tělesně, a já věřím, že nám stud chybí. Tak často jsme bezostyšní! V mojí vlasti je to dokonce urážka, když se řekne: „Ten je bezostyšný!“ Plakat je milost. Je jedna krásná modlitba, dokonce mešní, k vyprošení daru slz. Tato krásná mešní modlitba říká: „Pane, ty, který jsi ze skály dal vytrysknout pramenu vod, dej vytrysknout slzám ze skály mého srdce.“ Tvrdé srdce, srdce, které se nepohne, neumí plakat. Ptám se: kolik lidí se před obrazy války, jakékoli, skutečně rozpláče? Někteří ano, jsem si tím jist, ale mnozí to nedokážou. Začnou se ospravedlňovat nebo útočit. Ne! Toto (*ukazuje si na srdce*): musíš uzdravit srdce. A Ježíš se dotýká právě srdce. Dnes, na Velký pátek, před Ukřižovaným Ježíšem, nechej se dotknout v srdci, dovol, aby on k tobě prohodil svým tichem a svou bolestí. Ať k tobě může hovořit o lidech, kteří ve světě trpí: hladem, válkou, vykořisťováním a mnohými dalšími věcmi. Ať k tobě Ježíš může hovořit a prosím, ty sám nemluv. Buď potichu. Nechej, aby mluvil on, a pros o dar pláče.

Co mohou náboženství udělat, aby se dotkla tohoto „kornatění“ lidských srdcí? Co a jaká slova si přejete adresovat také pravoslavným biskupům?

Ano, také oni se připravují na Velikonoce společně s námi, o týden později, protože sledují, stejně jako řeckokatolíci, juliánský kalendář, ne gregoriánský. Využijí této příležitosti, abych vyjádřil poselství bratrství všem mým bratřím pravoslavným biskupům, kteří žijí tyto Velikonoce se stejnou bolestí, se kterou je žijeme také my, já a tolik katolíků. Není snadné být biskupem... a díky Bohu, že to není snadné! Proto nechápu ty, kteří si přejí stát se biskupy. Nevědí, co je čeká! Ale využívám tohoto momentu, abych pozdravil všechny pravoslavné biskupy, jakožto bratry ve víře.

Další věta, kterou Ježíš vyslovil na kříži, je: „Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí.“ Odpustění. Řekl jste, že nastavit druhou tvář neznamena mlčky trpět a podřizovat se

nespravedlnosti. Také Ježíš, jak jste připomněl, odsuzuje nespravedlnost, a také jste upřesnil, že tak činí bez hněvu a násilí, dokonce s něhou. Jak to dělat, abychom byli vlídní anebo odpouštěli všem těm, kteří nám ubližují, těm, kteří zabijejí nevinné, kteří činí zlo nejen fyzicky, ale také duševně?

Dám vám svůj recept. Jestliže jsem toto zlo nespáchal já, je to jen proto, že Bůh mě zastavil svou rukou, svým milosrdenstvím. Jsem si tím jist, protože v opačném případě bych učinil mnohé věci z toho, co učinili oni, tolik zla. V tomto smyslu mohu říci, že jsem svědkem milosrdenství Božího. Kvůli tomu nemohu zatracovat nikoho, kdo přijde a prosí o odpuštění. Vždy musím odpouštět – tomu, kdo prosí o odpuštění! A k tomu se dozrává, nejde to hned. Každý z nás toto může říci o sobě samém, ve svém osobním zpytování svědomí. Je pravda, že tomu, kdo mi ublížil, nemohu cituplně říci: „Pojď, miláčku, obejmi mě.“ Ne, zlobím se! Ale snažím se: „Pane, zbav mě hněvu, odpouštím, ale necítím odpuštění. Odpouštím. Ty zaříd, aby toto odpuštění bylo naplněno.“

Odpuštění má kořen pouze božský.

Ano, odpuštění je v důsledku skutečně božské.

Myslím také na samotou, abych se vrátila k Ježíši na kříži, všech těch, kteří v důsledku covidu přišli o práci. Je jich tolik, kteří prožívají tuto nesnáz. Jaká slova naděje byste jim adresoval?

Klíčové slovo, které jste řekla, je naděje. Naděje neznamená plácát po rameni a říkat: „To bude dobré, buď klidný.“ Naděje je napětí vůči budoucnu, k nebi samotnému. Kvůli tomu se pro naději užívá obrazu kotvy: kotva vhozená tam, do dálky, a já jsem na druhém konci zde; jsem zde, abych se dopracoval tam, řešil různé situace, ale vždy s jistotou tohoto lana. Naděje nikdy neklame, ale dává ti čekat. Naděje je hospodyně katolického života, křesťanského života. A je přímo nejpokornější ze ctností. Je skrytá, ale jestliže se jí nedržíš za ruku, nenajdeš správnou cestu. Je to naděje, která ti dá najít správnou cestu. Mít naději neznamená podléhat iluzi: „Jdu k někomu, kdo mi bude číst z ruky, to mi prospěje.“ Ne, to není naděje. Naděje je jistota, že mám v ruce toto lano, ke kterému je připevněná kotva, hozená tam, daleko. Rádi mluvíme o víře a tolik se mluví o lásce! Naděje je tak trochu skrytá ctnost, nejmenší, nejmladší v domě. Ale pro nás je nejsilnější.

To je tedy také poselství pro mladé, protože jim byla jejich budoucnost tak trochu vyrvána z rukou: řekl jste to předtím velmi jasně. Je to také důvod, pro který málo plánují, nevěří vždy v trvalé vztahy, nezakládají rodiny. Vcelku lze říci, že také na institucionální a kulturní rovině nenacházejí pomoc. Co tedy říci jim?

Aby nezaměňovali naději za optimismus. Optimismus můžeme koupit v obchodě. Optimismus se kupuje! Ale naděje je jiná věc – znamená být si jistý, že jdeme k životu. Je jeden argentinský básník, velký básník, dobrý, který v jedné své básni říká definici života, která mě vždy zasáhne: „Život je smrt, která přichází.“ Ne! Život není smrt, která přichází! Život je spíše ze smrti přijít do života! V tomto je naděje silná: je to ono lano, které nás poutá ke kotvě. Neklame nikdy! Naděje je

pokorná, opravdová hospodyně křesťanského života. Avšak kolikrát jsou to právě hospodyně, které dávají pohyb vpřed životu rodiny!

Nyní bych chtěla náš rozhovor uzavřít. Dnes je Velký pátek, ale dějiny spásy zde nekončí. Naštěstí evangelium má svůj „happy end“, Ježíšovo vzkříšení: to je centrem dějin spásy. Jaké je vaše přání pro tyto Velikonoce?

Niterná radost. Je jeden žalm, který říká: „Když Hospodin vyváděl zajatce, byli jsme jako ve snách.“ Pláč radosti. To je radost. Moje přání je neztrácet naději, ale tu opravdovou naději – která neklame – a prosit o milost pláče, ale pláče radosti, pláče útěchy, pláče naděje (nikoli bolestí). Jsem si jist, a to opakuji, že musíme více plakat (správným, statečným pláčem). Zapomněli jsme plakat. Poprosme svatého Petra, aby nás naučil plakat tak, jak on plakal. A potom ticho Velkého pátku.

Svatosti, jsou právě tři hodiny. Jak máme prožít tuto hodinu právě dnes?

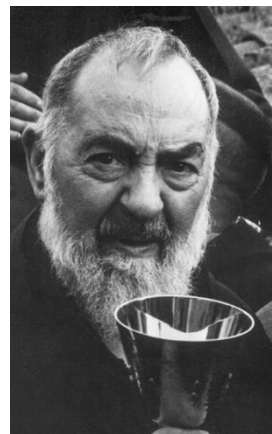
Svatý otec neodpovídá, mlčí, v jeho očích se zračí těžko uchopitelná hluboká vnitřní pokora a niterný pláč. Je to chvíle, která se nedá přetlumočit do slov, ale která ukazuje nesmírnou důvěrnost mezi papežem Františkem a Ježíšem. Do této intimity bezděky zve nás.

Otec Pio – sloup Služebníků

V závěru měsíce září jsme slavili světce, který jako pilíř stojí v základech našeho modlitebního společenství, společně s otcem Špidlíkem, Matkou Stanislavou a Janem Pavlem II. Proč právě otec Pio?

Život otce Pia je podivuhodný. Stačí si přečíst jakýkoli jeho životopisný nástin anebo se podívat na dokument o něm, abychom na první pohled viděli jeho výjimečnost. Dokonce se okolo něho někdy může vytvořit jakási představa senzačnosti nebo nadlidských schopností (abychom do takové představy neupadli, je třeba si uvědomit, že každé znamení, které otec Pio vykonal, mělo souvislost s jeho utrpením). Tato představa by

nám ale neměla zastínit výhled na poselství otce Pia pro nás osobně. Zázraky, které doprovázely jeho život (a zůstávají i po jeho smrti), jsou nepopiratelné. Když si otevřeme dobrý životopis, který shrnuje všechny oblasti jeho života, nemůžeme se ubránit dojmu, že skrze něj se v hojně míře naplnila slova evangelia: „Je ještě mnoho jiných věcí, které vykonal. Kdyby měla být vypsána každá zvlášť, myslím, že by celý svět neobsáhl knihy o tom napsané.“ (Jan 21,25) Když však čteme záznamy o zázracích, které se staly skrze jeho modlitbu nebo na jeho přímluvu, zároveň nás napadne, že podobně jako v evangeliu tyto zázraky a znamení vždy měly posloužit zcela osobně dané osobě k obrácení a upevnění víry. Bylo by chybou se u osoby otce Pia zaměřit na vnější znamení, která podporovala jeho apoštolát, a sytit se těmito příběhy.

Otec Pio nám totiž nabízí a touží darovat něco hlubšího a cennějšího. Viditelný zázrak (včetně stigmat), který jde za přírodní zákony, je jako vnější znamení, na kterém nám Bůh ukazuje vzácnost a významnost vnitřního zázraku. Je jako ikona, která poukazuje na něco (někoho) dalšího, významnějšího. Člověk, složený z těla, duše a ducha, může být uzdraven na těle. Tak by asi většina z nás bezprostředně definovala zázrak. Někdo by však dodal, zejména v dnešní době, která tolik trpí na deprese a prázdnotu života, že větším zázrakem je uzdravení duše. Mnozí, kteří odcházeli z jeho zpovědnice, by mohli o takovém uzdravení duše mnoho povědět. Zdraví duše totiž vyvěrá z ducha člověka, který je naplňován Duchem. Skrze svátosti do nás Duch Svátý „kape“ jako jemňoučký déšť do půdy, která jej do sebe přijímá tak přirozeně, bez hluku, že si toho nemusíme pokaždé s prožitkem povšimnout. Ovocem tohoto tichého naplňování srdce Bohem je dobrý život ve věrnosti Bohu. Otec Pio takový život nesmírně cenil. Zároveň ty, u kterých viděl žízeň po duchovním životě, vedl dále: k modlitbě srdce. Tak jako vnější zázrak

poukazuje na zázrak vnitřní, tak také naše vnější modlitba postupně zraje a roste k modlitbě, která prorůstá srdce i mysl.

Otec Pio nabízí onen nejhlubší zázrak, kterým je **vnitřní sjednocení s Ježíšem**. Neexistuje nic vzácnějšího! Na otci Piovi bylo takové sjednocení vidět fyzicky. Jeho stigmata mohl vidět každý a některým dal Pán milost, aby na otci Piovi spatřili například trnovou korunu nebo zkrvavenou spodní košili jako po bičování. Ale jak bylo řečeno na počátku – také toto byla viditelná znamení, která ukazovala, co otec Pio střežil uvnitř jako nejvzácnější poklad – Ježíšovo Srdce. Ježíš si ho vyvolil k takovému výjimečnému působení. Otec Pio ale svým duchovním dětem říkával, že Ježíš nedělá mezi svými dětmi rozdíl. Tento zázrak, největší zázrak na světě – sjednocení svého Srdce se srdcem konkrétního člověka – touží udělit úplně každému. A proto největším poselstvím otce Pia pro Služebníky zůstává, jak nás vede k Ježíšovu Srdci – tak aby se stalo pro nás osobně reálným a životním pokladem.

Rozjímejme slova otce Pia o modlitbě, které říká jedné věřící duši: „Abyste dosáhla většího úspěchu, zapamatujte si, že láska a chuť k modlitbě nevycházejí ze země, ale z nebe. Je nevyhnutelné, abychom se s největší pečlivostí a s maximálním úsilím naladili na modlitbu, vždy ale pokorně a klidně. I kdybychom na to měli vydat všechny síly, nejsme těmi, kteří v modlitbě na sebe přivolávají milost vlastním úsilím. Je nevyhnutelné, abychom měli srdce otevřená nebi a čekali na nebeskou rosu, jež do nich sestoupí. Nezapomeň na to, moje dcero. Kolik dvořanů přichází a odchází v přítomnosti krále, protože s ním nemohou mluvit nebo ho vyslechnout? Král je jen vidí, nic víc. Takto se tedy představujeme jako královi věrní služebníci. Je to způsob, jak být stále v přítomnosti Boží pouze tím, že mu vůlí dáváme najevo, že chceme být jeho služebníky. Je to svatý a vznešený způsob, čistý a dokonalý. Můžete se tomu zasmát, ale myslím to úplně vážně.

Přicházíme do přítomnosti Boží, abychom s ním mluvili a slyšeli jeho hlas prostřednictvím vnitřní inspirace a osvětlení. Obvykle nám to přináší velké potěšení, protože to je významný projev milosti, když můžeme mluvit s tak vznešeným Pánem. Když nám odpovídá, na duši sestupují tisíce vůní a způsobují velikou radost. Když umíte mluvit s naším Pánem, chvalte ho a poslouchajte ho. Pokud s ním mluvit neumíte, nebuďte nešťastná. Skryjte se do své komůrky, buďte pokojná a prokazujte mu úctu, tak jako dvořané. On, který vás vidí, bude mít radost z vaší trpělivosti. Dá přednost vašemu mlčení. Při nějaké jiné příležitosti dá přednost tomu, aby vás utěšil. Potom vás vezme za ruku, bude s vámi rozprávět a půjde s vámi tisíc kilometrů po chodíčkách ve své zahradě modlitby. I kdyby se to nikdy nestalo (což je ale nemožné, protože Otec nesnese pohled na své stvoření v ustavičném nepokoji), stejně buďte spokojená. Naší povinností je následovat ho. Pokládejte to za velkou čest a milost, že je ochotný přijmout nás do své přítomnosti. Proto si nedělejte starosti s tím, jak s ním budete mluvit. Ten druhý způsob, kdy budete jen stát po jeho boku, není o nic méně užitečný. Možná je lepší, i když není až tak podle naší chuti. Takže když budete s Bohem v modlitbě, uvažujte o pravdě a hovořte s ním, jak budete moci. Když moci nebudete, jen zůstaňte. Dejte se vidět a nebuďte nepokojná.“

Otec Pio prohlásil, že po smrti se postaví k branám ráje a nevejde do nebe dříve, nežli tam vstoupí *všechny* jeho duchovní děti. Jako Služebníci jsme jeho duchovní děti a můžeme si být jisti touto jeho přímluvou. Můžeme mu svěřovat své blízké. Dokonce jej sami můžeme poprosit o duchovní vedení. Otec Pio nám může jako duchovní otec pomoci naleznout hlubiny Ježíšova Srdce, poznávat ho a z něho čerpat tu milost, které právě pro danou chvíli každý z nás nejvíce potřebuje. Můžeme otci Piovi třeba napsat i dopis – můžeme si představit, jako bychom ho psali ještě živému otci Piovi, kterému za jeho života psaly statisíce lidí. Můžeme mu v tomto dopise s upřímností vylíčit, co si ve svém životě přejeme a jak bychom potřebovali radu pro náš duchovní život. Otec Pio pomáhá z nebe ještě více než na zemi.

Otec Pio byl a zůstává světce mystického života, nikoli charizmatických projevů. Jeho zázraky jsou ikonou k rozjímání a mají nás dovést k osobnímu životu s Bohem. Spolu s relikvií vnější, kterou třeba máme (dotýkanou relikvií, obrázkem, medailkou...), poprosme otce Pia, aby do našeho srdce vtiskl a v něm uchoval **relikvií vnitřní**: nějaký „kousek“ **srdce otce Pia**. Můžeme si „vybrat“, po čem naše srdce více touží: jeho zbožnost, poslušnost, spojení s Ježíšem v utrpení, důvěrnou znalost Ježíše a Marie, milost procítit, co znamená eucharistie, milost pokory před Pánem a schopnost činit pokání, milost vnímat důležitost modlitby za duše v očistci, oddanou lásku k papeži, lásku k modlitbě růžence, blízký vztah se svým andělem strážným, schopnost rozlišit, v jakém rozpoložení srdce za mnou druhý přichází, naprosté milosrdenství a něhu srdce, trpělivost doslova jako Ježíše s bližním, milost služby..... Poprosme otce Pia, aby se nám stal světce důvěrně známým, třeba v novéně k němu.

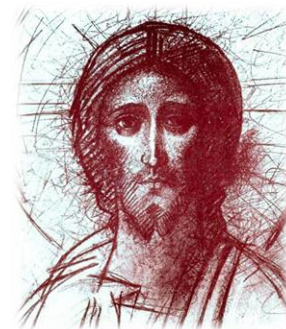
S. Anna Lexmaulová

Modlitba žalmů (z katecheze papeže Františka)

Při četbě Bible neustále narážíme na modlitby nejrůznějšího druhu. Avšak nacházíme také knihu, tvořenou výhradně modlitbami, knihu, která se těm, kdo se modlí, stala vlastní, zápasštěm i domovem. Nazývá se Kniha žalmů. Sto padesát žalmů k modlitbě.

Je to součást takzvaných mudroslovných knih, protože sděluje „moudrost modlitby“ zkušeností dialogu s Bohem. V žalmech nacházíme všechny lidské city: radosti, bolesti, pochyby, naděje i hořkosti, jimiž je náš život prostoupen. Katechismus říká, že každý žalm je „tak střízlivý, že se jej vskutku mohou modlit lidé všech stavů a všech dob“. (KKC, 2588) Opakovanou četbou žalmů si osvojujeme jazyk modlitby. Bůh Otec totiž svým Duchem inspiroval srdce krále Davida a dalších žalmistů, aby každého muže a ženu učil chválit jej, děkovat mu, prosit ho, vzývat jej v radosti i bolesti a vyprávět o jeho podivuhodných dílech a o jeho Zákoně. Žalmy jsou vlastně Boží slovo, kterým my lidé mluvíme s Bohem.

V této knize se nesetkáváme s éterickými, abstraktními lidmi, kteří zaměňují modlitbu za nějaký estetický nebo odcizující prožitek. Žalmy nejsou texty vzniklé na psacím stole, nýbrž často dramatické invocace, jež prýští z hlubin života. K jejich modlitbě postačí být tím, čím jsme. Nesmíme zapomínat, že modlit se máme takoví, jací jsme, bez líčení. Duše se nepotřebuje k modlitbě líčit: „Pane, já jsem takový a takový.“ Předstupujme před Pána takoví, jací jsme, s tím, co je hezké i co je nehezké, co nezná nikdo, jenom my. V žalmech vnímáme modlící se hlasy těch, kdo jsou z masa a kostí a jejichž život je, podobně jako život každého, plný nesnází, námah a nejistot. Žalmista nijak radikálně toto utrpení nepopírá. Ví, že patří k životu. V žalmech se však utrpení mění na otázku.

Mezi mnoha otázkami zůstává nezodpovězena jedna, která jako nepřetržité volání prostupuje touto knihou skrz naskrz: „Jak dlouho?“ Otázka, kterou opakujeme často: „Jak dlouho Pane?“ Každá bolest se domáhá osvobození, každá slza prosí o útěchu, každé zranění očekává zahojení, každá pomluva prominutí. „Jak dlouho, Pane? Jak dlouho to mám snášet? Vyslyš mne!“ Kolikrát jen se takto modlíme? „Jak dlouho? Dost, Pane!“

Vznášením neustálých požadavků tohoto druhu nás žalmy učí nezvykat si na bolest a připomínají nám, že život není zachráněn, není-li uzdraven. Život člověka je jako dech; jeho úděl je prchavý, avšak ten, kdo se modlí, ví, že v očích Boha je drahocenný, takže má smysl volat. To je důležité. Když se modlíme, činíme tak, protože jsme si vědomi, že v očích Božích jsme drahocenní. Milost Ducha Svatého

v nás zevnitř probouzí vědomí, že jsme v Božích očích drahocenní. To nás přivádí k modlitbě.

Modlitby žalmů jsou svědectvím tohoto volání. Mnohostranného volání, protože bolest má tisíceré formy, nazývá se nemoc, nenávisť, válka, pronásledování, nedůvěra... Až k tomu největšímu „skandálu“, kterým je smrt. V Žaltáři vystupuje smrt jako ten nejnesmyslnější nepřítel člověka. Jaký delikt si zaslouží potrestání tak kruté, že přivedí zničení a konec? Žalmista prosí Boha, aby zasáhl tam, kde jsou všechny lidské snahy marné. Modlitba samotná je tedy cestou i počátkem spásy.

V tomto světě trpí všichni, ať už v Boha věří, nebo nevěří. V Žaltáři se však bolest stává vztahem, voláním o pomoc, které čeká, že dojde sluchu. Nemůže být nesmyslné, bezúčelné. Ani bolesti, které snášíme, nemohou být jen zvláštními případy všeobecného zákona. Vždycky jsou to „moje“ slzy. Přemýšlejte o tom, že slzy nejsou obecné, jsou „moje“. Každý má svoje. Moje slzy a moje bolest mne ženou v modlitbě vpřed. Moje slzy neprolil nikdo jiný přede mnou. Ano, plakali mnozí, ale moje slzy jsou moje, moje bolest je má.

Než jsem vstoupil sem do auly, setkal jsem se s rodiči jednoho kněze z diecéze Como, který byl zabit, byl zabit ve službě druhým. Slzy oněch rodičů jsou jejich, a každý z nich ví, jak trpí, když vidí svého syna, který ve službě chudým vydal svůj život. Když chceme někoho utěšit, nenacházíme slova. Proč? Protože k té bolesti nemůžeme dosáhnout. Je to jejich bolest. Stejně to platí o nás. Moje bolest a moje slzy jsou moje a s nimi se obracím k Pánu.

Všechny bolesti lidí jsou u Boha posvátné. Tak se modlí žalmista: „Ty sám si zapiš mou bídu, vpiš mé slzy do svého záznamu, mé trampoty do svého svitku!“ (Žl 56,9) Před Bohem nejsme neznámé nebo číselné položky. Jsme tváře a srdce, zná nás jménem, jednoho po druhém.

Věřící nachází v žalmech odpověď. Ví, že i kdyby všechny lidské brány byly zataraseny, Boží brána je otevřena. I kdyby celý svět vynesl odsouzení, v Bohu je spása.

„Pán naslouchá“ – toto vědět někdy v modlitbě stačí. Ne vždycky se problémy vyřeší. Kdo se modlí, není snílkem. Ví, že mnohé otázky vezdejšího života zůstávají nevyřešeny, bez východiska. Utrpení nás bude provázet a po jedné bitvě nás budou čekat další. Avšak pokud jsme slyšeni, všechno se stává snesitelnějším.

Nejhorší, co se může stát, je trpět v osamocení, být v zapomnění. Před tím nás zachraňuje modlitba. Může se totiž – i nezřídka – stát, že nerozumíme záměrům Boha. Naše volání však nevázne tady, stoupá k Bohu, jenž má srdce Otce a pláče nad každým synem a dcerou, kteří trpí a hynou. Řeknu vám jednu věc, která mi pomáhá v těžkých chvílích. Myslím na Ježíšův pláč. Když plakal nad Jeruzalémem a u Lazarova hrobu, Bůh plakal pro mne. Bůh pláče pro naše bolesti. Bůh se stal člověkem – říká jeden duchovní autor – aby mohl plakat. Pomyslet, že v bolesti pláče Ježíš se mnou, je útěcha, která nám pomáhá jít dál. Setrváme-li ve vztahu s ním, náš život nebude ušetřen utrpením, ale otevře se širokému obzoru dobra a vydá se ke svému naplnění. Odvahu, jděme vpřed s modlitbou. Ježíš je stále s námi.

Prosinec 2022

Vánoční báseň

Když v zimní noci mrazivé jsem zkřehlý
v sněhu stál,
podivný žár mě zaplavil a k srdci pronikal.
Překvapen vzhlédl jsem, pátral, odkud to teplo
žhne,
tu ve vzduchu jsem spatřil hořet Dítě
nádherné.
Prudký žár stravoval je, však z očí slzí pramen
vytékal mocným přívalem, div nezhasil ten
plamen.
Řeklo mi: Běda, v ohni žhnu hned po svém
zrození
a nikdo nechce srdce ohřát si v mém plameni.
Ohništěm je má čistá hrud', trny jsou palivem,
láska je výhní, dýmem vzdechy, posměch
popel,em,
spravedlnost jej roztápí, milosrdenství
dmýchá,
jak kov se duše tříbí v něm, tává se hřích
a pýcha.
Pro jejich spásu stravuji se v ohni palčivém,
bych krví obmyl je a každý z nich byl
zachráněn.
Když po těch slovech ztratil se mi zjev ten
zázračný,
blesklo mi v mysli, vždyť je dnes Hod Boží
vánoční.

(Robert Southwell SJ)

